

Marko Kilpi kok

Lakialoite laiksi rikoslain 2 c luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan, että rikoslain (39/1889) 2 c lukuun lisätään uusi 15 §, jolla Suomessa otetaan käyttöön varmuusvankeus. Ehdotuksen mukaan rikoksen, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, nojalla ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vankeusaika voitaisiin määrätä jatkettavaksi enintään viidellä vuodella kerrallaan, jos tuomittua vankeusrangaistusta ei pidetä riittävänä muiden hengen, terveyden tai vapauden suojelemiseksi ja on olemassa ilmeinen vaara, että rikoksentehtyjä syyllistyy uudelleen vakavaan rikokseen.

PERUSTELUT

Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta ongelmallisen ryhmän muodostavat elinkautis- ja muut vakavista, esimerkiksi seksuaali-, väkivalta- tai terrorismirikoksista ehdottomaan vankeuteen tuomitut vangit, joiden riskiä vakavien rikosten uusimiseen voidaan pitää korkeana, mutta edellytykset vankeuden jatkamiselle tai tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon määräämiselle eivät vapauttamista harkittaessa kuitenkaan täyty.

Norjassa on käytössä varmuusvankeus, joka on pituudeltaan määrittelemätön rangaistus, joka voidaan tuomita, jos henkilö on syyllistynyt vakavaan rikokseen ja tuomioistuin arvioi rikoksen uusimisen olevan todennäköistä. Tuomioistuin voi ennen varmuusvankeuteen tuomitsemista määrätä, että syytetylle on tehtävä mielentilatutkimus. Tuomioistuin määrää varmuusvankeudelle vähimmäis- ja enimmäisajan, ja tuomittu voidaan vapauttaa hänen suoritettuaan määrätyn vähimmäisajan. Tuomioistuin voi kuitenkin syyttäjän vaatimuksesta pidentää enimmäisaikaa viiden vuoden välein. Tuomittu voidaan siis pitää varmuusvankeudessa loppuelämänsä. Määräyksiä varmuusvankeuteen on noin 15 vuosittain.

Tanskassa on käytössä varmuusvankeus, joka voidaan tuomita, jos henkilö on syyllistynyt vakavaan rikokseen, hänen arvioidaan olevan vaara toisten elämälle ja varmuusvankeus arvioidaan välttämättömäksi. Vankeusrangaistuksesta päättää tuomioistuin, ja tuomiota edeltää aina mielentilatutkimus. Varmuusvankeuteen tuomitaan viideksi vuodeksi, jonka jälkeen tuomioistuin arvioi tarpeen jatkaa varmuusvankeutta. Jos tuomiota jatketaan, arvioi tuomioistuin jatkoon tarpeen joka toinen vuosi. Tuomioistuin päättää myös vapauttamisesta. Määräyksiä varmuusvankeuteen on noin 2—5 vuosittain.

Lakialoite LA 19/2022 vp

Suomessa ei ole käytössä varmuusvankeutta. Tämä on ongelmallista, sillä myös Suomessa on henkilöitä, joiden vapautuminen merkitsisi vakavaa uhkaa muiden hengen, terveyden tai vapauden kannalta, mutta joiden osalta esimerkiksi edellytykset tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon määräämiselle eivät täyty. HS:n haastattelussa 30.10.2019 psykiatrisen vankisairaalan ylilääkäri Hannu Lauerma arvioi Suomen tilannetta seuraavasti: "Sanoisin niin, että asiantuntijoiden keskuudessa vallitsee sellainen käsitys, että on olemassa hyvin pieni ryhmä ihmisiä, joita ei tulisi koskaan päästää pois vankilasta." Lauerman mukaan joidenkin arvioiden mukaan heitä on jopa kaksikymmentä.

Lakialoitteessa esitetään, että Suomessa otetaan käyttöön uudessa rikoslain 2 c luvun 15 §:ssä määriteltävä varmuusvankeus, joka mahdollistaa rikoksen, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, nojalla ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vankeusajan jatkamisen enintään viidellä vuodella kerrallaan, jos tuomittua vankeusrangaistusta ei pidetä riittävänä muiden hengen, terveyden tai vapauden suojelemiseksi ja on olemassa ilmeinen vaara, että rikoksenteijä syyllistyy uudelleen vakavaan rikokseen. Asiasta päättäisi tuomioistuimien syyttäjän vaatimuksesta.

Rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, ovat esimerkiksi vakavimmat henki-, väkivalta-, seksuaali- ja terrorismirikokset. Tällaisia ovat esimerkiksi murha, tappo, törkeä pahoinpitely, törkeä raiskaus, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai terroristisessa tarkoituksessa tehty terveyden vaarantaminen.

Arvioitaessa rikoksenteijän riskiä syyllistyä uudelleen vakavaan rikokseen kiinnitettäisiin sanotun pykälän 2 momentin mukaan erityisesti huomiota vankeusrangaistukseen johtaneen rikoksen tai rikosten laatuun, tuomitun muuhun mahdolliseen myöhempään rikollisuuteen, tuomitun käyttäytymiseen sekä muuhun tuomitun sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen toimintaan. Vakavalla rikoksella tarkoitetaan lähtökohtaisesti saman tai lähes saman vakavuusasteen rikosta kuin ehdotettavan 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu vähintään kymmenen vuoden enimmäisrangaistukseen johtavan rikoksen tunnusmerkistön täyttävä rikos. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuomioistuimen oikeudesta syyttäjän vankeusajan jatkamista koskevan vaatimuksen saatuaan määrätä, että tuomitulle tehdään mielentilatutkimus. Sanotun tutkimuksen tekeminen olisi edellytys vankeusajan jatkamiselle.

Lakialoitteessa esitettävä perusratkaisu mukaillee keskeisiltä osin Norjan mallia, kuitenkin siten, että mielentilatutkimusta edellytettäisiin aina kuten Tanskassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Lakialoite LA 19/2022 vp

Laki

rikoslain 2 c luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain (39/1889) 2 c lukuun uusi 15 § seuraavasti:

2 c luku

Vankeudesta ja yhdistelmärankaistuksesta

15 §

Varmuusvankeus

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, voi tuomioistuin syyttäjän vaatimuksesta määrätä rikoksen, josta säädetty enimmäisrankaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, nojalla ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vankeusajan jatkettavaksi enintään viidellä vuodella kerrallaan, jos tuomittua vankeusrangaistusta ei pidetä riittävänä muiden hengen, terveyden tai vapauden suojelemiseksi ja on olemassa ilmeinen vaara, että rikoksentekijä syyllistyy uudelleen vakavaan rikokseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa arvioinnissa koskien rikoksentekijän riskiä syyllistyä uudelleen vakavaan rikokseen on kiinnitettävä erityisesti huomiota vankeusrangaistukseen johtaneen rikoksen tai rikosten laatuun, tuomitun muuhun mahdolliseen myöhempään rikollisuuteen, tuomitun käyttäytymiseen sekä muuhun tuomitun sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen toimintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun syyttäjän vaatimuksen saatuaan tuomioistuin voi määrätä, että tuomitulle tehdään mielentilatutkimus. Vankeusaikaa ei voida määrätä jatkettavaksi ennen kuin sanottu tutkimus on tehty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Lakialoite LA 19/2022 vp

Helsingissä 7.4.2022

Marko Kilpi kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Timo Heinonen kok
Wille Rydman kok
Kalle Jokinen kok
Heikki Autto kok
Mia Laiho kok
Pia Kauma kok
Ville Kaunisto kok
Sheikki Laakso ps
Sami Savio ps
Kim Berg sd
Merja Kyllönen vas
Markku Eestilä kok
Jari Kinnunen kok
Jukka Kopra kok
Joonas Könttä kesk
Vilhelm Junnila ps
Veijo Niemi ps
Juha Mäenpää ps
Veikko Vallin ps
Mauri Peltokangas ps
Minna Reijonen ps
Mikko Kinnunen kesk
Hannu Hoskonen kesk
Jari Koskela ps
Pauli Kiuru kok
Mirka Soinikoski vihr
Katja Taimela sd
Leena Meri ps
Tuomas Kettunen kesk
Matti Semi vas
Ari Koponen ps
Jussi Wihonen ps
Atte Kaleva kok
Paula Risikko kok
Elina Valtonen kok
Janne Sankelo kok
Petteri Orpo kok
Matias Marttinen kok
Anne-Mari Virolainen kok
Mikko Lundén ps
Sofia Vikman kok
Terhi Koulumies kok

Lakialoite LA 19/2022 vp

Arto Satonen kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Kari Tolvanen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Janne Heikkinen kok
Heikki Vestman kok
Ville Valkonen kok
Pasi Kivisaari kesk
Sanni Grahn-Laasonen kok
Mari-Leena Talvitie kok
Mari Rantanen ps
Ruut Sjöblom kok